

Leonid Cypkin

Most přes
řeku Něroč
a jiné prózy

PROSTOR

Leonid Cypkin
Most přes řeku Něroč
a jiné prózy

přeložil Jakub Šedivý

PROSTOR | PRAHA | 2017

THE BRIDGE OVER THE NEROCH
Copyright © The Estate of Leonid Tsyppin, 2012
All rights reserved

Czech edition © PROSTOR, 2017
Translation © Jakub Šedivý, 2017

ISBN 978-80-7260-370-1

Knihu finančně podpořilo

Ministerstvo kultury České republiky.

Kniha vychází pod záštitou Nadace Michaila Prochorova v rámci programu TRANSCRIPT na podporu překladů ruské literatury.

Mikhail
Prokhorov
Fund

transcript

Most přes řeku Něroč

1

Pach metra roku tisíc devět set sedmdesát dva je stejný jako pach metra roku tisíc devět set třicet šest a já na okamžik zažívám úplně stejný pocit bezdůvodného a pronikavého štěstí jako tenkrát v onom roce třicet šest a mám pocit, že každou chvíli z něj vyjdu ven a ocitnu se pod oslepujícím červencovým sluncem blízko stanice metra Sokol – proč jsem tam tenkrát byl, si nepamatuju – vzpomínám si jen na to oslepující slunce, nové vysoké domy, které jsem nikdy neviděl, a chuť na jazyku až pálicího esky-ma – eskymo se sežene jenom v Moskvě, nikde jinde, je to skoro synonymum Moskvy – proč si jen ani v nejmenším nedokážu připamatovat tváře těch, kteří se mnou jezdili ve vagonech metra, stoupali po eskalátorech a kráčeli po ulicích? Jak vypadali? Komu se podobali? Hrdinům z filmů *Cirkus* nebo *Celý svět se směje* s neúměrně širokými kravatami (které se u nás opět nosí), v neforemných kalhotách a s naivními a bezstarostnými tvářemi plnými víry ve šťastnou budoucnost, nebo Natalii Rozenelové – v dlouhých šatech, s krátkým sestřihem a s očima doširoka otevřenýma úžasem? Usilovně namáhám paměť, ale je to marné: nevybavuji si žádné tváře, žádné šaty, žádné lidi. Co za to může – moje zapomnětlivost, nebo zapomnětlivost dějin? A nevymizím přesně takhle já i moji spolucestující ve vagonu metra v roce sedmdesát dva z paměti školáka v nylonové bundě, který v téhle chvíli sedí naproti mně? – má

už téměř moderní účes a já v jeho rysech začínám vidět studujícího mladíka, hubeného a vysokého, jako byla celá ta generace, jak si nedbalým pohybem hlavy upravuje rozčuchané vlasy, a pak ho vidím už nikoli jako studenta, ale muže, novomanžela se snubním prstenem a se síťovkou v ruce, jak pospíchá s nákupem domů – a také on, stejně jako já, zmizí z paměti těch, kteří ho kdy uvidí, a na chvíli si představuju všechny z tohohle vagonu – ustarané i bezstarostné, ty, kteří se právě rozešli s dívkou, i ty, co jedou na schůzku, co debatují o ranní pracovní poradě, cestují s výkresy, deskami, konspekty, s přichystanými advokátskými proslovy vytištěnými na dvaadvaceti stranách – tužka klouže po řádcích a podtrhuje obzvlášť důležitá místa, na která je během zasedání třeba klást důraz – na okamžik si je představuju, jak leží ve stejné poloze – s rukama zkříženýma na prsou, s dozadu zakloněnou hlavou, se žlutými tvářemi jako z vosku – a jak všichni, někteří dříve a jiní později, jako na povel zmizí a nic po sobě nezanechají, a stejně tak zmizí davy lidí korzující o svátcích po širokých ulicích – a někdy si představuju, že všichni ti, co se mnou v tomhle vagonu jedou, jsou dvounozí živočichové oblečení do šatů, s aktovkami a taškami v ruce.

2

Nerovná lesklá kamenná dlažba prudce klesá k řece. Na samém kraji dláždění, přilepený k chodníku, jede na kole tlustý krátkonohý chlapec s chorobnými kruhy pod očima. V uších mu zní tlukot srdce jako úderý kladiva, nohou šlape na brzdu, rachotící

povozy ho předjíždějí, ale jemu se zdá, že se řítí neuvěřitelnou rychlostí, že všechny a všechno předjíždí, takhle mu to bude připadat celý život, protože jeho ješitnost mu nikdy nedovolí smířit se s vědomím vlastní slabosti. Když úspěšně sjede dolů, vjede s tváří vítěze na dřevěný most – dole protéká Něroč, úzká říčka, která není zanesená ani na jediné mapě, dokonce ani na té nejpodrobnější, a to je chlapci trochu líto, protože i když ke konci léta trčí z vody zrezivělé konzervy a rozbité láhve ovinuté řasami, na jaře se řeka rozlévá doširoka, zaplavuje nejen městský park, ale i domky za parkem, je stále mohutnější, velká tmavá voda sahá až k dlažbě mostu, obrovské kry narážejí do jeho pilířů tak, až se most třese, po řece plují stromy vyvrácené i s kořeny, klády a prkna – v takových dnech může s Něročí soupeřit jedině Volha, kterou chlapec nikdy neviděl. Když přejede most, zahne doleva, opře se do pedálů a stoupá do kopce k neobvyklé budově opery, jež připomíná starobylý zámek – před několika dny na náměstí před operou, kde se teď projíždějí místní floutci, z nichž mnozí jezdí bez držení a pohyb bicyklu usměrňují jenom sotva postřehnutelným pohybem trupu, učil chlapce jezdit na kole Tusik, bratranec jeho matky – Tusik běžel, jednou rukou držel kolo za sedlo a druhou za řídítka, byl celý zpocený, protože nebylo vůbec lehké udržet bicykl s tlustým chlapcem v rovnováze, chvílemi ho musel strhávat na sebe, podruhé zase od sebe odstrkovat, aby na něj chlapec s kolem nespadl, a pořád opakoval to samé: „šlapej, Gavrilu“, a třebaže se chlapec ve skutečnosti Gavрила nejmenoval, slyšel v tom výkřiku něco drsnáckého, co ho stavělo na roveň s Tusikem – muži si navzájem hned porozumí – a usilovně šlapal do pedálů,

jeho kolo stále častěji získávalo jistotu, takže ten, kdo ho učil, už kolo nedržel, jenom ho přidržoval za sedlo, a chlapci se tu a tam dokonce zdálo, že mu to jenom překáží, a tak šlapal ještě usilovněji, až na krátký okamžik z Tusikova opatrovnictví úplně unikl – ten, co ho učil, běžel zkrátka vedle něho a chlapec vůbec nemohl uvěřit, že jede sám, bez cizí pomoci, bylo to, jako kdyby najednou zamával rukama, vznesl se nahoru a letěl – a následkem té spalující a nečekaně nabyté svobody, která mohla skončit nezdarem, mu bylo hrozně a zároveň sladce – ohlédl se – Tusik neběžel, dokonce ani nešel, ale stál – jeho postava se každou vteřinou zmenšovala, rukou mu naznačoval: „šlapej rychleji!“ – a když chlapec ztratil rovnováhu, spadl na asfalt a do krve si rozbil kolena, Tusik k němu pokaždé přiběhl, pomohl mu vstát a všechno začalo zase nanovo. Tusik byl vysoký, v každém případě byl z celé rodiny nejvyšší, měl tmavé rovné vlasy, které mu volně padaly do čela a zakrývaly je, hluboce posazené klidné šedivé oči, v nichž se občas mihlo něco nespoutaného – jeho děda byl donský kozák – Tusik uchovával dědovu fotografii ve zlatém medailonku, který dostal od matky – chlapec ho rád otevíral a prohlížel si ji: donský kozák měl tvář s vystouplými lícními kostmi, dlouhé kníry jako Taras Bulba a světlé oči, posazené ještě hlouběji než Tusik – chlapec byl na tohle příbuzenství neobyčejně pyšný, třebaže v chlapcově rodině tohohle dědu nikdo nikdy neviděl – aby se jeho dcera, Tusikova matka, mohla vdát, musela přijmout židovskou víru, jenže podle všeho z toho donský kozák velkou radost neměl, protože se u nich ani jednou neobjevil, a Tusik od té doby, co mu ve dvou nebo třech letech zemřeli rodiče, žil

v rodině své tety, chlapcovy babičky - babička milovala Tusika víc než své dcery, přinejmenším to tvrdila - možná ho měla tolik ráda kvůli jeho klidné, mírné povaze, a možná i kvůli tomu, že když se stal sirotkem, mohla se cítit jako dobrodinka. Jakmile chlapec vjel na náměstí před operou, připojil se k těm, kteří kroužili kolem parčíku - za necelý rok bude v budově opery rozmístěn německý generální štáb a chlapcova rodina, v té době už odsunutá pryč, dostane v ten jasný, podzimem vonící den, naplněný předtuchou zimy jednačtyřicátého roku, od Tusika korespondenční lístek - jediný korespondenční lístek napsaný jeho pečlivým, doleva nakloněným rukopisem - Tusik je bude prosit, aby si nedělali starosti, u něj že je všechno v pořádku, a jak se prý mají oni a co máma? - tak říkal chlapcově babičce - a na druhé straně toho koresponděáku bude jeho rukou napsaná zpáteční adresa: „247. PLO“ - až po dotazech u známých se vysvětlí, že PLO je prapor letištní obsluhy, a chlapec se pak celou dobu bude snažit udělat si představu, jaké tam má asi Tusik povinnosti - kdovíproč si bude myslet, že Tusik přenáší bedny s municí nebo zametá přistávací plochu, jenže Tusik byl přece velitelem, třebaže nižším velitelem - vždyť během polských událostí sloužil v armádě a získal hodnost důstojníka - chlapec se dobře pamatoval na Tusikovu malou fotografii s touhle hodností na výložkách i na pilotce, švihácky posunuté našikmo - tu fotografii se jim podařilo získat od nějakých vzdálených příbuzných, zvětšili ji, udělali z ní takřka portrét - leží teď u mojí mámy pod sklem na psacím stole vedle jiných fotografií a jedné společné rodinné fotky - chlapec je na ní ještě úplný kluk, hubený, v námořnickém oblečku a s odstávajícíma

ušima. A když podzimní bláto, které sahalo až po kolena, začalo na předměstských ulicích uralského města namrzat, když se na zdech pokoje, ve kterém žila chlapcova rodina, začala objevovat jinovatka a předtucha předčasné zimy se proměnila v mimořádně předčasnou zimu – možná to takhle na Urale bylo vždycky – když ulice a střechy jednopatrových dřevěných domů s ozdobnými rámy oken a dveří pokryl sníh, když na trhu zakoupené chrastí se dalo snadno přivést na dětských sáňkách a mléko se prodávalo ve tvaru poloprůhledných ledových placek, přišel celý svazek dopisů a pohledů s razítkem „Adresát odjel“ – rodině však tehdy ani nepřišlo na mysl, že by mohl být Tusik mrtvý, dokonce i když válka skončila, ještě všichni doufali a vyptávali se, to až později se jim podařilo zjistit, že do prostoru jednotky, ve které Tusik sloužil, v noci nečekaně vtrhly německé tanky. Tusik a další vojáci byli ubytovaní v chatrčích na kraji vesnice – chlapec si usilovně zkoušel představit výraz Tusikovy tváře v poslední minutě jeho života, kdy tank najel na chatrč a zprava i zleva jezdil svými pásy přes všechny, kteří byli uvnitř, nebo v momentě, kdy Tusika vedli na popravu zastřelením, protože byl velitel, komunista a Žid, takže ho nemohli vzít do zajetí, výraz jeho tváře před smrtí si však představit nedokázal, vždyť Tusik ho dovedl položit jedním prstem na lopatky, byl nejvyšší nejenom v chlapcově rodině, ale v celém domě, a když za chlapcem chodili spolužáci, nechával dveře svého pokoje schválně otevřené, aby Tusika zahlédli, když šel kolem po chodbě. Tusik nemohl zemřít cizí rukou – byl ze všech nejsilnější! Chlapec se téměř svým myšlenkám smutně pouсмál, protože v době, kdy už byly okolnosti Tusikovy smrti známé, přestal

být chlapcem. I dnes se mi o Tusikovi často zdá, ten sen je pokaždé stejný: vím, že zahynul, zároveň je ale s námi – bydlí v našem předválečném bytě, není ovšem úplně živý, jen tam jakoby přebývá – objevuje se pouze v noci, cizí a nepolapitelný – nijak se mi nedaří si s ním promluvit, dokonce ho ani nevidím – spí na svém obvyklém místě, proleželé pohovce, ze které trčí pružiny, v obrovském pokoji – větším, než jsou dnešní třípokojové byty, a rozděleném na dvě části paravánem, za kterým bydlí babička s dědečkem – právě na téhle pohovce chlapci názorně předváděl, jak bojovat, když ho jednou rukou složil na lopatky a potom ho svíral a tiskl a přitom vydával hrozivé zvuky – vcházím do tohoto pokoje, ale pohovka je prázdná – je na ní jenom zvalené prostěradlo a trčí z ní péra, a já matně tuším, ne, vím to přesně, že Tusik je u své přítelkyně, někde tam je, rozmlouvá s ní a zase je všechno jako dřív – babička byla moc spokojená, že se Tusik na důkaz poslušnosti s tou ženou neoženil, třebaže se s ní několik let scházel, babičce se ale nelíbila – myslela si, že Tusika nemiluje a že s ním je z nějaké zřetelnosti – ta žena byla nakrátko ostříhaná a měla brýle, ale i v brýlích nepatrně mhouřila oči – Tusik k ní někdy chodil společně s chlapcem, který kvůli ní na Tusika tajně žárlil a snad právě proto k ní cítil velikou úctu, a kromě toho v ní muselo být něco neobyčejného, když ji Tusik miloval – babička ovšem s hrдостí vyprávěla o svých značně volných názorech na život – však ji také v rodině všichni považovali za velmi liberální osobu se sklonem k hlubokomyslnému zobecňování – velmi ráda pronášela věty poučného a filozofického rázu, jako například „kdo nectí otce svého nebo matku, ten si nezaslouží království nebeské“,

nebo „*c'est la vie*“, případně další sentence podobného druhu, a jindy zase přistupovala k pianinu a svými pakostnicí zkřivenými prsty hrála romanci, jedinou, která jí podle jejích vlastních slov z kdysi rozsáhlého repertoáru zbyla; v téhle romanci se zpívalo o víle, která žila na břehu řeky, a o nějakém Markovi, v jehož náruči se vášnivě svíjela – chlapec nemohl nikterak pochopit, proč se vlastně víla v jeho rukách svíjela – babička nezpívala, spíš za doprovodu hudby recitovala, a pasáže, které recitaci doprovázely a měly vyjádřit veškerou hloubku ať už Markova či vílina citu, nebo snad obou zároveň, hrála babička falešně, její zkřivené prsty nebyly schopné držet krok s rozvíjenou hudební myšlenkou díla a nestrefovaly se do patřičných kláves – babiččini rodiče, kteří se považovali za pokrokové lidi své doby, učili hře na klavír obě své děti, a když bylo babičce osmnáct, poslali ji do Paříže, kde dokončila stomatologické kurzy a naučila se kouřit – občas po obědě posílala chlapce do svého pokoje pro cigaretu a sirky – aby nemusel nosit sirky zpátky, vracel se do jídelny se zapálenou cigaretou – moje žena nemůže dodnes mé matce odpustit, že něco takového trpěla – babička si své nabyté nezávislosti cenila nadě vše – skýtala jí možnost chovat se shovívavě, s klidem filozofa k dědečkovi, který byl v rodině považován za skrblíka, házel po babičce kvůli její rozhazovačnosti talíře, což doprovázel jedinečnými nadávkami v hebrejštině, a tu a tam projevoval sklon k poučným aforismům, z nichž měl v největší oblibě následující: „Tak tonou malá dítka, když se koupou v létě“ – větu, která v naší rodině koluje dodnes. Kníratý dědeček byl porodníkem a gynekologem – často s sebou chlapce bral na návštěvy a on pak

seděl v drožce s lakovanou střechou a s dutými ob-
ručemi kol, hleděl na široká záda kočího a trpělivě
čekal před nějakým dřevěným domem na předměst-
ské nevydlážděné ulici, až dědeček vyšetří pacientku,
protože měli před sebou ještě zpáteční cestu, na kte-
ré vždycky předjeli všechny tažné povozy, ba dokon-
ce i mnohé drožky, a někdy ho dědeček bral večer
s sebou na procházku - jeho vysoké boty bez šně-
rování, které byly k neroztrhání, příjemně vrzaly, oni
dva kráčeli po hlavní ulici města a téměř všichni,
kteří šli proti nim, především ženy, dědečka zdravili
první - chlapci bylo příjemné, že jeho dědečka zná
celé město - když dědečka pohřbívali a jeho hlava
s řídkými prameny šedivých vlasů vlajících v prosin-
covém větru se kymácela ze strany na stranu a tu
a tam narážela do stěn rakve, protože pohřební vůz
jel po dlažebních kostkách - chlapci bylo divné, že
to dědečka nebolí a že mu není v tom mrazu jen
v obleku zima, šel hned za pohřebním vozem s čer-
nými točitými sloupky podepírajícími stejně černou
střechu, před orchestrem a smutečním průvodem,
který se určitě táhl přes několik čtvrtí - ženy vybí-
haly ze vchodů a branek, spínaly ruce, vzdychaly
a hořekovaly: „Můj ty bože, vždyť je to doktor, kte-
rý mi pomáhal při porodu!“ - a chlapce těšilo, že
jde za zvuků orchestru v čele takového velkého pro-
cesí a že jeho dědečka vyprovází celé město - ostat-
ně o tom, že ženy nařikaly, věděl hlavně z rodinného
vyprávění, protože sám se na to nepamatoval, nic-
méně já teď ty vzdychající a hořekující ženy seřaze-
né ve špalírech podél chodníku, jako by čekaly na
průjezd kosmonauta, vidím jasně - před smrtí děde-
ček požádal o morfium, aby uspíšil svůj konec, a za-
tímco kdosi šel do lékárny, zavolal k sobě vnuka,

aby se s ním rozloučil - chlapec, který se k němu naklonil, si dotek pichlavých dědečkových vousů zapamatoval na celý život - přesně za rok, v ten samý den, se jim ztratil psík, malý, bílý s černými skvrnami - na linoleu tu a tam nechával loužičky připomínající svým tvarem osmičku - po návratu z pohřbu domů se naobědvali, protože všem z dlouhého pobytu na mrazu značně vyhládlo - chlapec nezapomněl, že jako hlavní chod byly karbanátky a že je jedl s chutí - ostatně je zcela možné, že o obědě i o karbanátcích se dozvěděl později od své tety. Se svým mužem přijela z Moskvy druhý den po dědečkově smrti brzy ráno vlakem, který na své trase od jedné hranice k druhé projížděl jejich městem - tehle transsibiřský expres se sice chlapci ani jednou nepoštěstilo zahlédnout, ale kdovíproč si myslel, že se skládá ze žlutých dřevěných vagonů se zrcadlovými okny - dědeček umřel v noci hned potom, co mu píchli morfium, v té době už chlapec spal, a když se probudil, byla už teta u nich, jako by tu bydlela odjakživa - jednou mu přivezla v kleci kanárka - když kanárek chcípnul, rozřízli mu z nějakého důvodu břicho a zjistili, že je plné červů - chlapec nutil tetu kreslit - číhal, až bude mít volnou chvíli, a hned ji obklopil sešity na kreslení nebo listy papíru - při kreslení jezdila v ústech jazykem sem a tam a někdy ho i vystrčila, což vypadalo moc roztomile - i chlapec při psaní úkolů vystrkoval špičku jazyka, obzvlášť když se hodně snažil, a teta mu říkala, že to má po ní, a on byl na to hrdý, protože podle předlohy dovedla naprosto věrně nakreslit vázy nebo poháry s kytkou, někdy při tom používala dokonce barvy, ale když ji chlapec prosil, ať něco nakreslí jen tak, říkala, že umí jenom obkreslovat - později se

chlapec dozvěděl, že se zabývá oborem, který se nazývá uměnověda – když jako dospělý přijížděl do Moskvy, často ho s sebou brávala na vernisáže, jubilejní večery nebo umělecké debaty, protože si myslel, že jeho pravým posláním je malířství, a ona v něm tu myšlenku podporovala, a pokud ho seznamovala s některým ze svých kolegů, představovala ho jako svého duchovního syna – přitom ho shovívavě poplácávala po ramenou, třebaže byla mnohem menší, a začala vyprávět historku o tom, jak ho považovali za jejího řidiče – nosil tenkrát kabát, který si koupil během evakuace – nebo když z okna taxíku spatřili kamsi spěchající, pobíhající nebo ve frontě stojící lidi, říkala mu, že každý z těch lidí má svůj vlastní život – někdo z nich určitě pochoval svou matku a jiný zas pospíchá na schůzku: „Pamatuješ, jako u Cézanna nebo Čechova...“ – že ve skutečnosti život má celou paletu barev a že tohle mohou pochopit díky své duchovní spřízněnosti jenom oni dva, ona a on, a že když sedí v taxíku, tak sice litují lidi, kteří jdou pěšky nebo stojí ve frontě, jenže jejich lítost je jaksi moc abstraktní, meditativní, tolstojovská – přitom udělala velmi výrazné gesto rukou, jako by na dlani vážila kolo sýra, nebo dokonce celou homoli cukru – prsty měla stejně zkřivené jako babička, i když tenkrát ještě nemohla mít pakostnici – v podstatě mělo to gesto zřejmě svědčit o existenci jakési nadmíru vytríbené filozofie, srozumitelné jenom jim dvěma – nejspíš šlo o jakési babiččino důkladnější *c'est la vie* – a když byl někdo ze známých nemocný nebo umíral a ona se připravovala na generální zkoušku nebo na banket, říkala: „Pamatuješ se na karbanátky?“, významně přitom zvedala obočí a na dlani vážila neviditelné kolo sýra –

podobně jako když babička ráda zdůrazňovala své značně volné názory na život, ona ráda dávala za příklad svůj vztah s manželem – když za ním docházela nějaká jeho aspirantka, schválně se vzdalovala z domu – její muž byl Armén, ale první roky po válce ho často považovali za Žida a on to mlčky snášel, tím spíš, že nosil naslouchátka a zřejmě dobře neslyšel, co mu říkají, a když se ráno probudil, dlouho funěl, jako by prováděl něco nepřístojného. Babička brzy potom, co dostala svazek dopisů z fronty, začala ztrácet paměť, kromě toho následkem kouření kašlala a také v noci chrápala, a chlapec, z kterého se mezitím stal výrostek, do ní rýpal a zlobil ji – křičel na ni Sura-Bura, třebaže měla velmi libozvučné biblické jméno – několikrát ho honila se štetkou na nádobí, stejně se jí ho ale nepodařilo dohonit, a jednou, když už bylo nad její síly to snášet, se dala do pláče a neoblečená v zimě vyběhla ven, do uralského mrazu – se slzami v očích neustále opakovala, že odejde z domu, protože tu nemůže dál žít, a že je dost samostatná na to, aby si vydělala na kousek chleba, a chlapcově matce pak dalo velkou námahu dostat ji zpátky do pokoje. Babiččina nemoc sice postupovala, ale pomalu: když se po válce vrátila s chlapcovou rodinou do svého rodného města, každé ráno se do pasu polévala studenou vodou a chodila kolem domu na procházky – někdy se dokonce stavila i v pekařství nebo se zašla podepsat pod skromný důchod, který jí nicméně umožňoval, aby se cítila jako nezávislý člověk, a zešířila debatovala se starými známými, které nepoznávala, a proto se snažila převést řeč na abstraktně filozofická témata, a své dceři, chlapcově matce, říkala mámo – ostatně to bylo až potom, co většinu času

jenom ležela a dělala pod sebe – chlapcova matka jí zaplétala vlasy do řídkého cůpku a vyměňovala prostěradlo v naději, že babička tak lépe pochopí jejich instrukce, ale ona stejně dál dělala pod sebe, vyptávala se, kdy se ze služební cesty vrátí Tusik, a mě a otce považovala za své bratry, kteří už dávno nebyli naživu. Zemřela na jaře, v den, kdy jsem se odstěhoval ze svého rodného města – máma po obědě usnula a ve spánku uslyšela babiččino chroptění, ale nepřikládala tomu význam – v té době jsem byl už na cestě – sotva jsem se dozvěděl o babiččině smrti, vyvstalo mi před očima, jak vyběhla ven do sněhu jedné uralské noci – měla na sobě jenom župan, usedavě plakala a máma ji uklidňovala – nepamatuju se ale, že by to tenhle výrostek od mámy někdy schytil, a také jsem si vzpomněl, jak mu babička, kterou přiváděl k zoufalství, nejednou vyhrožovala, že za všechno bude potrestán – v hloubi duše byla určitě věřící – já ale stejně potrestán nebyl, přinejmenším ne za jejího života, měli bychom však odplatu zakusit na vlastní kůži – jinak to není žádná odplata, ostatně jsem si jistý, že to byla pouhá slova – teď po večerech chodívám do mámina pokoje – po otcově smrti se přestěhovala k nám – těžce usedám do křesla, které si přivezla z našeho poválečného bytu – křesla byla dvě, obě stála v jídelně, hosté si do nich rádi sedali a já také, když jsem přišel k rodičům – teď se kousek našeho bytu uchoval pouze v mámině pokoji, ten pokoj je však jenom zdánlivým ostrůvkem pohody, protože manželka nesnáší puch linoucí se z horní zásuvky máminy skříňe, kde jsou léky – jsou to ještě ty, které podávala otci, když byl nemocný – manželka tvrdí, že všechny ty léky smrdí močí, a přestože je její pokoj o dvě

místnosti dál, pozná, že máma otevřela skříň - občas se sice zmýlí, ale pak mi tvrdí, že jsem si prostě nevšiml, že máma tu skříň otevřela. Sedám si tedy do křesla, dávám si nohu přes nohu a dívám se na sebe do zrcadla - postarší člověk, který ztloustl a chce vypadat mladě, a jak se zdá, s takovým výrazem se mi to daří - máma leží na otomanu ve svém modrém flanelovém županu se vzorkem, i ona má nohu přes nohu - její nohy mají kdovíproč šavlovitý tvar jako nohy jezdce, prsty provádějí vějířovité pohyby, jako kdyby měla očividný Babinského reflex, a přitom rytmicky poškubává pravým chodidlem - chci jí říct, ať s tím přestane, ale vtom si všimnu, že sám poškubávám nohou, je to dědičné, už jednou mě máma při tom přistihla. Prohlížím se v zrcadle - ne, přece jen mám ušlechtilý výraz - a přistihuju se, že roztahuju nosní dírky přesně tak, jako to dělal otec - než šel do práce, stoupl si k zrcadlu, trochu nadzvedl hlavu způsobem, jakým jsem to teď udělal já, a ušlechtilé roztahoval nosní dírky - jeho tvář mu v tu chvíli určitě připadala ušlechtilá a nepřipadal si jako starý, nemocný člověk s povadlými tvářemi, což byl následek přísné diety, kterou mu nařídila matka, ale jako fešný, ještě ledasčeho schopný junák - kolem něj neprošla jediná mladá žena, za kterou by se neohlédl - i já se při tom přistihuju čím dál častěji; když mi jednou máma telefonovala, že se na otce večer ve chvíli, kdy se procházel okolo jejich domu, pověsil nějaký opilec, pronásledoval ho až k hlavnímu vchodu a potom do něj strčil tak, až otec upadl, představil jsem si, že se ten opilec na něj pověsil na křižovatce poblíž našeho domu - stojí tam semafor, který často nefunguje, což ostatně nemá na dopravu žádný vliv,

protože v tu dobu tramvaje ani auta nejezdí častěji než jednou za minutu a ani ve dne to není o moc lepší – když přijedu domů, dlouho stojím na balkóně a střídavě sleduju hodiny a křižovatku, ne jako v Moskvě, kde nejenže nezvládnou spočítat všechny dopravní prostředky, které projedou Sadovým okruhem za jednotku času, ale ani je nestačím postihnout zrakem – ano, právě na téhle liduprázdné křižovatce se ten chlap na něho pověsil, otec určitě zrychlil krok, jít rychleji však nemohl, protože opilec před něho vbíhal a křížil mu cestu, drze se na něj usmíval a pomrkával, jako by byli staří známí, otec se ale uraženě nafoukl a nechtěl ho poznat, celý se ztratil za ohrnutým límcem svého nového kabátu – v posledních letech se otec intenzivně zajímal o módu, proto si také nechal v Moskvě ušít kabát s perziánovým límcem, jaký nosí umělci – ten kabát na sobě vyzkoušel jeho syn, slušel mu nadmíru a bylo mu líto, že ho musí poslat otci – opilec otci nedal pokoj, pomrkával, umíněně se domáhal, aby se přiznal ke starému přátelství, a pak, u vchodu, mu začal sprostě nadávat a strčil ho do ramene – otec se ve svém novém kabátě s perziánovým límcem měkce posadil do závěje, jako by se rozhodl, že si odpočine, a potom se dlouho zvedal a přitom sténal – a matka mu z kožešinového límce odstraňovala sníh – otec ráno vždycky na klinice operoval, rozčiloval se a křičel na asistenty i operační sestru, jak už to chirurgové dělávají – jednou večer se na mě v tramvaji, ještě když jsem bydlel v našem městě, také přilepil jakýsi podnapilý týpek – odbočil jsem na té samé křižovatce a on se za mnou hned vydal, a protože se mě pořád držel, přistoupil jsem k budoucí službu konajícího milicionáře, který řídil semafor,